

مرزبانی و قلمرو کشور اسلامی

از نگاه فقه و حقوق موضوعه

نویسنده:

فاطمه محمدحسینی

www.ketab.ir

انتشارات رویش بهاری

(rooyeshebahari)

سرشناسه	: محب‌حیدری، فاطمه، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور	: مرزبانی و قلمرو کشور اسلامی از نگاه فقه و حقوق موضوعه/نویسنده فاطمه محب‌حیدری.
مشخصات نشر	: کرج: رویش بهاری، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۲ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۹۱۷۲۴ - ۳ - ۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: مرزها (فقه) -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Boundaries -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: کشورهای اسلامی -- مرزها
موضوع	: Islamic countries -- Boundaries
رده‌بندی کنگره	: BP ۱۹۸/۶
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۹/۳۷۹
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۹۶۶۴۳۸۵

مرزبانی و قلمرو کشور اسلامی از نگاه فقه و حقوق موضوعه

عنوان: مرزبانی و قلمرو کشور اسلامی از نگاه فقه و حقوق موضوعه

نویسنده: فاطمه محب‌حیدری

طراح جلد: گروه طراحی پلکان

ناشر: رویش بهاری

مدیر تولید: امیر حیدری

شابک: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۹۱۷۲۴ - ۳ - ۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شناسه: ۱۴۱۸

۱۲۰۰۰۰

تومان

نوبت چاپ: اول بهار ۱۴۰۳

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵.....	پیشگفتار
۷.....	مقدمه
۱۰.....	مرز و واژه‌های مرتبط
۱۳.....	مرز و قلمرو در جغرافیای سیاسی
۱۹.....	مرز در حقوق بین‌الملل
۲۱.....	نگاهی دینی به قلمرو و مرز
۲۶.....	مرز در اسلام
۳۰.....	تقسیم‌بندی فقهی قلمروها
۳۳.....	دارالاسلام و آرمان حکومت جهانی اسلام
۳۴.....	دارالاسلام
۳۴.....	تعریف دارالاسلام
۳۶.....	محدوده فقهی دارالاسلام
۳۶.....	دیدگاه شهید اول
۳۷.....	دیدگاه شیخ طوسی
۳۷.....	دیدگاه علامه حلی
۳۸.....	دیدگاه‌های معروف در تعریف دارالاسلام و دارالحرب
۴۰.....	دیدگاه اول

۴۰	بررسی
۴۳	دیدگاه دوم
۴۴	بررسی
۴۵	دیدگاه سوم
۴۷	دیدگاه چهارم
۴۷	بررسی
۴۸	دیدگاه پنجم
۴۸	دیدگاه ششم
۴۹	دیدگاه هفتم
۵۰	دیدگاه مورد پذیرش
۶۳	تقسیم‌بندی فقه کشورها و دارها
۶۴	روایات
۶۵	اقوال دانشمندان
۶۹	قیام علیه کدام دولت اسلامی
۷۳	دارالاسلام و مرزبندیهای نوین
۷۸	ارزش مرابطه و مرزبانی
۷۸	مرباطه و مرزبانی در فقه اسلامی
۷۹	معنای لغوی و اصطلاحی
۸۰	مرباطه در کتاب‌های حدیثی و فقهی
۸۵	پیشینه‌ی مفهوم قلمرو جغرافیایی کشور
۸۹	مفهوم قلمرو جغرافیایی
۹۴	مفهوم کشور و قلمرو جغرافیایی آن در قرن بیست و یکم
۹۶	حفظ تمامیت ارضی و قانون اساسی ایران
۹۸	نهادهای مسؤول حفظ قلمرو ملی از نگاه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۱۰۰	تعیین خطوط مرزی
۱۰۱	شرایط اصلاح و تغییر مرزها
۱۰۳	مرز و قلمرو اسلامی در حقوق موضوعه

۱۰۶	محدوده‌ی قلمرو اسلامی در پیش نویس قانون اساسی.....
۱۰۶	محدوده‌ی قلمرو اسلامی در اصول قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸.....
۱۰۸	بستر تاریخی و زمینه سیاسی تدوین متن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران... ..
۱۱۰	محدوده‌ی قلمرو اسلامی در متن مذاکرات خبرگان قانون اساسی.....
۱۱۰	اصل سوم.....
۱۱۲	اصل نهم.....
۱۱۳	اصل یازدهم.....
۱۱۴	اصل هفتاد و هشتم.....
۱۱۶	اصل یکصدم.....
۱۱۶	اصل یکصد و بیست و یکم.....
۱۱۷	اصل یکصد و چهل و سوم.....
۱۱۷	اصل یکصد و پنجاه و یکم.....
۱۱۸	اصل یکصد و پنجاه و دوم.....
۱۲۰	اصل یکصد و پنجاه و چهارم.....
۱۲۱	نتیجه‌گیری.....
۱۲۳	فهرست منابع.....

پیشگفتار

اسلام دینی است جهانی و بنابر آیات قرآن و احادیث موجود برای انسان جهانی نازل شده است و در این بین تفاوتی میان زمان، مکان، نژاد و زبان انسان‌ها وجود ندارد لذا با توجه به این ماهیت ایدئولوژی اسلامی که دارای خصلت جهان شهری و متضمن دعوت جهانی است، جهان اسلام همه انسان‌های معتقد به مبانی اسلامی را در بر می‌گیرد و شامل کلیه گرویدگان این مکتب است، هم چنین حدود دولت و کشور اسلامی از نظر فکری و هدفی، با مرزهای مادی و حدود ارضی قابل تحدید و تجزیه نیست ولی از نظر سیاسی ناگزیر، سرزمین‌هایی که قلمرو سیاسی دولت قرار گرفته است باید از اراضی بیگانگان و کشورهای دیگر بوسیله علانم و جهاتی، مشخص و متمایز گردد، لذا بر این اساس بنیامین فرانکلین و خیرگان و نخبگان اسلامی، جهان را به دو قسمت دارالاسلام و دارالکفر تقسیم کرده‌اند که بهترین معنای فارسی برای واژه دارالاسلام کلمه جهان اسلام یا کشورهای اسلامی می‌باشد. شناساندن و روشن کردن عناوینی چون «دارالاسلام و دارالکفر» از جمله مباحث فقهی و حقوقی است که تا کنون به گونه‌ای شایسته به آن‌ها پرداخته نشده است. اگر هم در منابع و کتب فقهی پیشین بحث‌هایی در این باره شده، همه ناظر به گذشته جهان اسلام است و در آن خبری از مرزبندی‌های نوین و دگرگونی‌های شگرف در مناسبات و ارتباطات بین‌المللی نیست. لذا از آن‌جا که در کشور اسلامی زندگی کرده؛ مسلمان هستیم و باید با حدود کشورمان آشنا باشیم و نیز به جهت یافتن پاسخ مناسب برای پرسشهای زیر، این کتاب تالیف شده است.

مفهوم و ماهیت مرز از دیدگاه فقهی چیست؟

ادله فقهی این دیدگاه‌ها چه می‌باشد؟

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران منطبق با کدام دیدگاه فقهی می‌باشد؟
در این کتاب بیان خواهد شد که دارالاسلام یا کشور اسلامی در واقع آن قسمت از جهان است که در قلمرو اسلام بوده و زندگی در آن تحت نفوذ احکام اسلامی می‌باشد که البته فقها و خیرگان مسلمان در این خصوص دیدگاه‌های متفاوتی ارائه نموده‌اند. بعضی بر این باورند که محدوده جغرافیایی اسلام تا جایی است که در آن احکام اسلام نافذ باشد،

برخی دیگر می‌گویند دارالاسلام محدوده‌ی جغرافیایی حکومت اسلامی است. برخی دیگر بر این باورند که دارالاسلام عبارت است از سرزمین‌هایی که به دست مسلمانان بنا یا فتح شده، یا بیشتر جمعیت آن را مسلمانان تشکیل بدهند و... .

قانون اساسی کشورمان نیز، هم پایبند به مرز جغرافیایی بوده و هم به فراتر رفتن از مرزهای سیاسی به وسیله مقومات / مقولات ایدئولوژیک اشاره دارد. اگر کارکردهای پنجگانه مرز (جداکنندگی، یکپارچه‌سازی، تفاوت‌سازی، کشمکش و ارتباط) را در نظر گرفته و اصولی از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را که به مفاهیم و مقوله‌های مرز و قلمرو و تمامیت ارضی اختصاص یافته است (۳، ۹، ۷۸، ۱۰۰، ۱۲۱، ۱۴۳، ۱۵۱، ۱۵۲) و نیز اصولی از قانون اساسی را که به تکلیف‌ها و کار ویژه‌های امت نگرانه و فرا وطن گرایانه (۳، ۱۱، ۱۵۲، ۱۵۴) اختصاص یافته است را، مدنظر آوریم، می‌توان به این نتیجه دست یافت که خیرگان قانون اساسی، کمابیش به صورت واقع نگرانه، بیش از آن چه به علائق امت نکرانه و فرا وطن گرایانه روی آورده باشند، به صورت کاملاً ملموس و محسوس، هوادار ذائقه و گرایش‌های مرتبط با کشورداری و مرز جغرافیایی بوده‌اند. تشکیل امت واحد جهانی در منظر آنان، با اما و ابراهای فراوان رو به رو بوده و از نگاه آنان، تا دست یابی به دولت فراگیر و جهانگیر اسلامی، مرابطه در مرزهای دولت تازه تأسیس جمهوری اسلامی ایران امری حقیقی و عینی و واجب به شمار رفته است.

مقدمه

اصل اساسی اسلام، استوارسازی جوامع بشری بر وحدانیت و یگانگی در مسیر تکامل و تعالی به سوی خداوند است و بنای ملت و جمعیت و قوم بر عقیده و ایمان و نه نژاد و وطن و زبان گذاشته شده؛ بنابراین حکومت اسلامی مرز عقیده و ایمان است نه مرزهای جغرافیایی و سیاسی اما تا پیش از انقلاب اسلامی که آرمان جهان اسلام تحقق پذیرد و تا پیش از یکپارچه شدن جهان بر اثر رشد و بلوغ کامل بشریت همواره دو نوع مرزبندی جغرافیایی از نظر اسلام می‌تواند وجود داشته باشد؛ مرزهای سیاسی دادی و مرزهای اسلام و کفر که اولی را اگر حکومت اسلامی تعهد کرده باشد لازم‌الرعایه و اما دومی نوعی تقسیم‌بندی ذاتی اسلام از دنیاست. که بر اساس دین و عقیده؛ اسلام دنیا را به دو قسمت دارالاسلام و دارالکفر تقسیم می‌نماید. بزرگان فقه تعاریف متعددی از این دو عنوان به دست داده‌اند که در یک جمع‌بندی می‌توان گفت مناطقی که تحت سیطره حکومت اسلامی باشند یا بیشتر جمعیت آن مسلمان باشند و آزادی عمل به احکام شرعی و اقامه شعائر را داشته باشند جزء دارالاسلام محسوب می‌گردند. لذا از آنجا که مسلمان بوده و در مملکت اسلامی زندگی کرده، بر آن شدم تا به بررسی دیدگاه‌های فقها در خصوص مفهوم مرز و قلمرو اسلامی و انطباق آن با قانون اساسی کشور بپردازم تا با حدود قلمرو اسلامی بیشتر آشنا شوم.